

Tuula Juvonen

Homoseksuaalisuuden tutkimuksen paikka *Historiallisessa Aikakauskirjassa*

Jan Löfström teki *Historiallisessa Aikakauskirjassa* vuonna 1990 avauksen homoseksuaalisuuden historian tutkimukseen artikkelillaan ”Seksuaalisuus, poikkeavuus ja historian tutkimus”.¹ Saara Tuomaala kirjoitti 15 vuotta myöhemmin queer-tutkimuksen avaamista mahdollisuuksista historian tutkimukselle naistutkijoiden toimittamassa kokoomateoksessa *Oma pöytä*.² Millaista homoseksuaalisuuden historiaa koskevaa tutkimusta on Löfströmin ja Tuomaalan viitoittamaan suuntaan julkaistu *Historiallisessa Aikakauskirjassa* kuluneella 2010-luvulla? Kävin läpi lehden vuosikerrat etsien niistä mainintoja homoseksuaalisuutta koskevasta tai queer-tutkimukseen nojaavasta historian tutkimuksesta vain huomatakseni, että näiden teemojen käsittely oli lähes olematonta.

Käyn seuraavassa läpi seulontani tulokset. Aloitan kuvailemalla satunnaisten esimerkkien valossa – näitä olisin voinut listata loputtomasti lisää – sitä, miten homoseksuaalisuus loistaa poissaolollaan julkaistuissa jutuissa silloinkin, kun se olisi yhtä hyvin voitu ottaa mukaan tarkasteluun edes mainintana. Sitten siirryn tarkas-

telemaan sitä, miten homoseksuaalisuus on läsnä lehdessä, nimittäin kirja-arvosteluissa vilahtavina fragmentteina. Päätän katsaukseni spekuloiden sillä, miksi lehdessä ei ole julkaistu homoseksuaalisuutta käsitteleviä tutkimusartikkeleja 2010-luvulla, ja kuinka tilanne olisi muutettavissa.

Historiallisessa Aikakauskirjassa julkaistuissa teksteissä tutkijoiden ja kirjoittajien tekemät rajaukset ovat lähes rutiininomaisesti johtaneet homoseksuaalisuuden sivuttamiseen tavalla, jota on usein vaikea edes huomata. Esimerkiksi artikkeli, joka käsittelee venäläissotilaiden majoittamista kaupungeissa, ei mainitse homoseksuaalisuutta, huolimatta siitä, että suurten sotilasmäärien läsnäolo kaupungissa on aina merkinnyt seksuaalisten rajojen koettelua ja ylittämistä.³ Samoin tulenkantajia käsittelevä artikkeli, jossa halutaan ”tarjota uudenlainen ajattelutapa tulenkantajia koskevan historiakuvan tarkastelulle” jättää pohtimatta, mikä rooli 1920- ja 1930-lukujen kulttuuriliikehinnässä pitäisi antaa sille, että juuri tulenkantajien piirissä käsiteltiin homoseksuaalisuutta sekä kokemuksellisesti että kirjallisesti, kuten esimerkiksi Vesa Maurialan ja

1. Jan Löfström, Seksuaalisuus, poikkeavuus ja historian tutkimus. *Historiallinen Aikakauskirja* 88 (1990), 323–327.

2. Saara Tuomaala, Yhteiskunnallisesta äitiydestä naisten elämänhistoriaan. Suomen naishistorian suuntaviivoja 1970-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa Elina Katainen, Tiina Kinnunen, Eva Packalén & Saara Tuomaala (toim.) *Oma pöytä. Naiset historiankirjoittajina Suomessa*. SKS 2005, 368, 370.

3. Piia Einonen, Venäläissotilaiden majoittaminen kaupunkitilan kyseenalaistajana 1700-luvun ja 1800-luvun alkupuolen Viipurissa. *Historiallinen Aikakauskirja* 117 (2019), 146–156; ”Vor 1905, als Finnland noch eigenes Militär hatte, war auch der Betrieb in dem Park hinter der Gardekaserne in Helsingfors sehr bunt und ungeniert.” Teoksessa Magnus Hirschfeld, *Die Homosexualität des Mannes und des Weibes. Handbuch der gesamten Sexualwissenschaft in Einzeldarstellungen*, Band III. Louis Marcus Verlagsbuchhandlung 1914, 539; Dodo Parikas, Stockholms soldaters hemliga liv. Teoksessa Fredrik Silverstolpe, Greger Eman, Dodo Parikas, Jens Rydström & Göran Söderström, *Sympatiens hemlighetsfulla makt. Stockholmia homosexuella 1860–1960*. Stockholmia Förlag 1999, 522–629.

Artemin Kelosaaren tutkimuksista tiedämme.⁴ Tutkimusartikkelien lisäksi homoseksuaalisuutta on rajattu ulos myös kirja-arvosteluista. Harri Kalhan teoksen *Kokottien kultakausi* arvioissa mainitaan, että Kalha ”analysoi osuvasti 1900-luvun alun sukupuolijärjestelmän ominaispiirteitä ja ristiriitaisuuksia”, mutta ei sitä, että kirjassa käsitellään myös aikaudelle ominaista suhtautumista naistenvälisiin intiimisuhteisiin.⁵

Silloin kun homoseksuaalisuus esiintyy lehdessä, kyseessä ovat tavallisimmin kirja-arvostelut.⁶ Maijastina Kahlos mainitsee erikseen roomalaisten pederastiaa koskevat käsitykset arvioidessaan Jussi Rantalan toimittamaa teosta *Keisarit ja kurtisaanit*.⁷ Toiseuden historiaa antiikista uuden ajan alkuun käsittelevästä kokoomateoksesta Sirpa Aalto poimii arvosteluunsa artikkelin, jossa Jussi Rantala käsittelee kahden historioitsijan, Herodianoksen ja Cassius Dion toisistaan poikkeavia tapoja käsitellä nuoren roomalaiskeisarin mahdollista homoseksuaalisuutta.⁸ Kiinnostavaa kyllä, näiden molempien kirjojen homoseksuaalisuutta suoraan tematisoivat artikkelit koskevat aiheita, jotka ovat mahdollisimman kaukana nykyajan Suomesta niin ajallisesti kuin paikallisestikin.⁹

Suomea koskevan tutkimuksen osalta fragmentaarisia viiteitä homoseksuaalisuuteen löytyy *Historiallisen Aikakauskirjan* artikkelista, jossa Marjo Kaartinen käsittelee Vera Hjeltin teosofista

ajattelua. Siinä hän nimeää Fanny Tavaststjernan Hjeltin elämäntoveriksi ja Cely Mechelinin tämän rakkaaksi ja pitkäaikaiseksi ystäväksi – joskaan artikkelissa ei paneuduta näihin suhteisiin sen kummemmin.¹⁰ Raisa Toivon arvioissa Teemu Keskisarjan kirjasta *Kyynelten kallio* puolestaan mainitaan, että teoksessa käsitellään muun ohessa Suomen ensimmäisiä nimeltä tunnettuja homoja.¹¹

Kahdessa lehdessä julkaistussa kirja-arvostelussa otetaan eksplisiittisesti kantaa homoseksuaalisuutta sivuavassa tutkimuksessa käytettyyn lähestymistapaan. Otsikolla ”Ylempisäätystistä rakkautta” Pasi Saarimäki arvioi Kirsi Vainio-Korhosen ja Anu Lahtisen teoksen *Lemmen ilot ja sydämen salat*. Lukijoille kerrotaan, että teos käsittelee pääsääntöisesti heteroseksuaalisia suhteita, mutta siinä sivutaan myös ilmiötä, joka nimetään ”ylempisäätysten miesten äärimmäisen sentimentaaliseksi ystävyudeksi”. Arvioija yhtyy tässä kirjoittajan esittämään varumaan:

[sitä] kirjoittaja osuvasti korostaa omanlaisena historiallisena ilmiönä, jota ei saa sekoittaa varsinaiseen homoseksuaalisuuteen.¹²

Todella poikkeuksellista sen sijaan on se, että kirja-arvioissa todetaan homoseksuaalisuuden käsittelyn jääneen puolitiehen, kuten Maarit Leskelä-Kärki tekee arvioidessaan Mika Waltarin

4. Janne Kosunen & Matti Mieskonen, Tulenkantajat. historian tutkimus ja maailmansotien välisen ajan kulttuuriliike. *Historiallinen Aikakauskirja* 113 (2015), 148–159; Vesa Mauriala, *Uutta aikaa etsimässä. Individualismi, moderni ja kulttuurikritiikki tulenkantajien elämässä 1920- ja 1930-luvuilla*. Gaudeamus 2005, 142–157; Artemis Kelosaari, Jäätikön pojat. *Nuori Voima* 3–4 (2019), 50–57.
5. Anne Ollila, Performansseja ja kaksinaismoraalia. *Historiallinen Aikakauskirja* 113 (2015), 104–105. Kirja-arvostelu teoksesta Harri Kalha, *Kokottien kultakausi. Belle Époquen mediatähdet modernin naiseuden kuvastimina*. SKS 2013.
6. Olen listannut seuraavassa kaikki ne *Historiallisen Aikakauskirjan* tekstit, joista onnistuin löytämään maininnan homoseksuaalisuudesta.
7. Maijastina Kahlos, Keisarit ja kurtisaanit antiikintutkimuksen aallonharjalla. *Historiallinen Aikakauskirja*, 117 (2019), 99–100. Kirja-arvostelu teoksesta Jussi Rantala (toim.) *Keisarit ja kurtisaanit – Perhe, valta ja seksi antiikin Roomassa*. Historiallinen Arkisto 148. SKS 2018.
8. Sirpa Aalto, Laaja katsaus toiseuden tutkimukseen. *Historiallinen Aikakauskirja* 112 (2014), 101–102. Kirja-arvostelu teoksesta Marja-Leena Hänninen (toim.) *Vieras, outo, vihollinen. Toiseus antiikista uuden ajan alkuun*. SKS 2013.
9. Tässä toistuu kiinnostavasti sama diskursiivinen rajaus, joka vallitsi myös *Helsingin Sanomien* homoseksuaalisuutta koskevassa kirjoittelussa 2000-luvun alussa: homoseksuaalisuutta tohdittiin käsitellä sitä todennäköisimmin, mitä kauemmas se voitiin etäännyttää. Tuula Juvonen, Nyt se näkyy, nyt taas ei. Heteronormatiivisuus ja homoseksuaalisuuden esillepano *Helsingin Sanomissa*. *Tiedotustutkimus* 27:2 (2004), 34–55.
10. Marjo Kaartinen, Vera Hjeltin teosofinen maailmantyö. *Historiallinen Aikakauskirja* 115 (2017), 170–183.
11. Raisa Maria Toivo, Peruskauraa viihdepaketina eli mitä esitetään yleistajuisesti. *Historiallinen Aikakauskirja* 110 (2012), 236–238. Kirja-arvio teoksesta Teemu Keskisarja, *Kyynelten kallio. Kertomuksia seksistä ja väkivallasta*. Siltala 2011.
12. Pasi Saarimäki, Ylempisäätystistä rakkautta. *Historiallinen Aikakauskirja* 114 (2016), 242–243. Kirja-arvio teoksesta Kirsi Vainio-Korhonen & Anu Lahtinen *Lemmen ilot ja sydämen salat. Suomalaisen rakkauden historiaa*. WSOY 2015.

kirjailijakuvaa koskevaa tutkimusta.¹³ Samaan tapaan kuin edelläkin, myös nämä homoseksuaalisuusviittaukset rajoittuvat vain yhteen tai korkeintaan muutamaaan lauseeseen.

Hiukan laajemmin homoseksuaalisuuteen paneudutaan Pasi Saarimäen kirja-arviossa Niina Timosaaren väitöskirjaan nojaavasta teoksesta, joka koskee antropologi Edward Westermarckin ajattelua ja toimintaa seksuaalilainsäädännön muuttamiseksi. Arviosta käy ilmi, että kirjassa on kokonainen luku Westermarckin näkemyksistä homoseksuaalisuuden luonteesta ja niistä syistä, miksi hän puolsi homoseksuaalisten tekojen rangaistavuuden poistamista rikoslaista.¹⁴

Kymmenen vuoden aikana julkaistuista kirja-arvosteluista vain kaksi koskee suomalaisten historioitsijoiden tekemiä homoseksuaalisuutta käsitteleviä monografioita. Ensimmäisessä niistä Ruth Mazo Karras arvioi Tom Linkisen samansukupuolisia suhteita keskiajalla käsittelevää väitöskirjaa *Stinking Deed, Deepest Love* luennehtien sitä merkittäväksi interventioksi seksuaalisuuden historian alalla. Linkinen käy työssään muun muassa hienovaraista keskustelua siitä, millaisella käsitteistöllä entisaikojen seksuaalisuudesta voi tutkimuksessa puhua, ja tekee eroa vaikeneamisen ja vaimentamisen välillä.¹⁵ Toisessa arvostelussa Pasi Saarimäki käsittelee Sandra Hagmanin väitöskirjaan pohjaavaa teosta *Seitsemän kummaa veljestä*, joka on oikeustapauksiin nojaava mikrohistoriallinen tutkimus miesten homoseksuaalisuudesta Suomessa seitsemältä vuosikymmeneltä.¹⁶ Tässä Hagman tekee samankaltaista arvokasta perustutkimusta kuin Jens Rydström

palkitussa teoksessaan *Sinners and Citizens* 14 vuotta aiemmin Ruotsin osalta.¹⁷

Mainittujen kirja-arvostelujen lisäksi *Historiallisessa Aikakauskirjassa* ei ole julkaistu 2010-luvulla yhtään tutkimusartikkelia, jossa suomalainen homoseksuaalisuus olisi ollut tutkimuksen varsinaisena kohteena. Mistä tämä kertoo?

Historiallinen Aikakauskirja historiantutkimuksen peilinä

Eivätkö suomalaiset historiantutkijat sitten ole tutkineet homoseksuaalisuutta? Oman tutkimuksellisen intohimon löytäminen edellyttää usein sitä, että tuleva tutkija on voinut tutustua omaan aihepiiriinsä jo opintojen aikana osana tarjolla ollutta opetusta,¹⁸ ja että hän on saanut opinnäytetöihinsä osaavaa ja innostavaa sisällöllistä ohjausta oppiaineen henkilökunnalta.¹⁹ Väitän, että Suomessa queer-historian saralla etenevälle opiskelijalle näin on harvemmin käynyt. Nuorelle tutkijalle on aina vaatealiasta ja jopa riskialtista ryhtyä tekemään tutkimusta sellaiseen suuntaan, jossa hänelle ei ole olemassa kotimaisia esikuvia tai mentoreita. Tähän asti useimmat suomalaiset historiantutkijat, jotka ovat lähteneet tutkimaan erityisesti homoseksuaalisuuden historiaa, ovat viimeistään väitöksensä jälkeen nopeasti huomanneet ajautuneensa ammatilliseen umpikujaan.²⁰

Toki jokaisella tutkijalla täytyy olla oikeus akateemisen vapauden nimissä valita oma tutkimusaiheensa ja se, miten hän siihen tarttuu. Toisesta

13. Maarit Leskelä-Kärki, Waltarin miehet ja naiset sotienvälisessä Suomessa. *Historiallinen Aikakauskirja* 111 (2013), 378–379. Kirja-arvio teoksesta Juha Järvelä, *Kaksi maailmaa? Sukupuoli Mika Waltarin kirjailijakuvassa, teksteissä ja niiden vastaanotossa 1925–1939*. Suomen historian väitös. Jyväskylä Studies in Humanities 206, Jyväskylän yliopisto 2013.
14. Pasi Saarimäki, Tiedolla vaikuttaja. *Historiallinen Aikakauskirja*. 116 (2018), 92–94. Kirja-arvio teoksesta Niina Timosaari, *Edvard Westermarck. Totuuden etsijä*. Gaudeamus 2017.
15. Ruth Mazo Karras, Samasukupuoliset suhteet keskiajalla. *Historiallinen Aikakauskirja* 112 (2014), 106. Kirja-arvostelu teoksesta Tom Linkinen, *Stinking Deed, Deepest Love. Same-Sex Sexuality in Later Medieval English Culture* (Haiseva teko, syvin rakkaus: Samasukupuolinen seksuaalisuus myöhäiskeskiajan englantilaisessa kulttuurissa). Turun yliopisto 2013.
16. Pasi Saarimäki, Homoseksuaalisuuden mikrohistoriaa. *Historiallinen Aikakauskirja* 115 (2017), 265–267. Kirja-arvostelu teoksesta Sandra Hagman, *Seitsemän kummaa veljestä. Kertomuksia suomalaisen homoseksuaalisuuden historiasta*. Gaudeamus 2016.
17. Jens Rydström, *Sinners and citizens. Bestiality and homosexuality in Sweden, 1880–1950*. The University of Chicago Press 2003.
18. Ks. myös Heidi Kurvisen ja Riitta Matilaisen artikkeli tässä numerossa.
19. Ks. myös Jean Lukkarisen puheenvuoro tässä numerossa.
20. Huomioita suomalaisen tiedemaailman rakenteellisesta homofobiasta voi lukea esimerkiksi artikkelista Tuula Juvonen & Livia Hekanaho, *Leaving a Glorious Future Behind? Queer in the Finnish Academia. Trikster. Nordic Queer Journal* 2 (2008), <http://trikster.net/2/juvonenhakanaho/1.html> (8.6.2020).

ja toisten historiasta *Historialliseen Aikakauskirjaan* kirjoittaneet professorit Haapala ja Markkola uskovat optimistisesti, että Heikki Ylikankaan esittämä ajatus siitä, että ”Suomessa historiankirjoitukseen kohdistuu poikkeuksellinen, voimassaan väkevä yhdenmukaista tulkintalinjaa suosittava paine”²¹ on jo mennyttä aikaa. Historiantutkijan toisensa jälkeen päätyessä toisistaan riippumatta siihen, että ainakaan (homo)seksuaalisuus ei valikoidu tutkimuksen aiheeksi, yksilölliseltä vaikuttanut ratkaisu asettuu kuitenkin uuteen valoon.

Suomen tilanteessa merkillepantavaa onkin se, että täällä homoseksuaalisuutta koskevaa historiantutkimusta tekevät muut kuin historian tutkijat. Saarimäki esittää Hagmanin *Seitsemän kummaa veljestä* -teoksen arviossaan seuraavan kiinnostavan väitteen:

Määrällisesti vähäisen suomalaisen seksuaalisuuden historian tutkituin osa-alue on ollut homoseksuaalisuuden historia, jota ovat aikaisemmin kirjoittaneet ansiokkaasti auki niin Tuula Juvonen, Jan Löfström, Kati Mustola, Antu Sorainen kuin Olli Ståhlström.²²

Ottamatta kantaa seksuaalitutkimuksen tilaa koskevan väitteen totuusarvoon sinänsä, haluan kiinnittää huomiota nimetyn tutkijajoukon kokoonpanoon. Mainituista homoseksuaalisuuden historian tutkijoista vain Löfström on historian maisteri, mutta hänenkin väitöskirjansa – joka oli ensimmäinen suomalaista homoseksuaalisuuden historiaa käsittelevä väitöstutkimus – hyväksyttiin vuonna 1994 Essexin yliopistossa sosiologian väitöskirjaksi.²³ Myös muut lainauksessa mainitut homoseksuaalisuuden histori-

aan paneutuneet tai aiheesta vuosina 1997–2005 väitelleet tutkijat ovat yhteiskuntatieteilijöitä (oppiaineinaan sosiaalipolitiikka tai sosiologia) tai sukupuolentutkijoita. Ensimmäinen historiantutkijan laatima tutkimus Suomen homohistoriasta, joka hyväksyttiin väitöskirjaksi historian oppiaineessa, oli Sandra Hagmanin Firenzen Eurooppa-yliopistossa hyväksytty väitöskirja vuonna 2014.²⁴

Historiantutkimuksen kehitykselle, sen paremmin oppialana kuin tutkimustraditionaakaan, ei voi pitkän päälle olla hyväksi se, että homoseksuaalisuuden historiaa joutuvat tutkimaan ei-historiantutkijat, joiden tekemä työ voidaan sitten yliolkaisesti ohittaa vajavaisena. Toisaalta historiantutkijan koulutuksen saaneen Riikka Taavetin tutkimukset ovat erinomainen esimerkki siitä, millaista queerillä otteella tehty historiantutkimus voi parhaimmillaan olla: yhtäältä tutkimusta niiden historiasta, jotka asemoivat itsensä queeristi tai queereiksi, mutta yhtä hyvin historiantutkimusta, joka lähtee queeryttämään omia vakaiksi oletettuja lähtökohtiaan siitä, mitä ja millaista historiankirjoitus voi olla.²⁵

Tilanteessa, jossa lukeva yleisö haluaa laajentaa ymmärrystään seksuaalisuuden historiasta erityisesti queer-historian suuntaan, puuttuvaa historiantutkimusta paikkaavat Suomessa ei-historiantutkijoiden lisäksi tällä hetkellä kaunokirjailijat. Tästä todistavat ne lukuisat 2000-luvulla julkaistut, menneille vuosikymmenille sijoittuvat historialliset romaanit, jotka muovaavat historia-käsitystämme.²⁶ Pidän kuitenkin onnettoman sitä, jos ymmärryksemme suomalaisen homoseksuaalisuuden historiasta rakentuu keskeisesti kaunokirjailijoiden tai elokuvaohjaajien²⁷ mielikuvituksen varaan.

21. Pertti Haapala & Pirjo Markkola, Se toinen (ja toisten) historia. *Historiallinen Aikakauskirja* 115 (2017), 416.

22. Saarimäki 2017, 265.

23. Jan M. Löfström, *The Social Construction of Homosexuality in Finnish Society, from the Late Nineteenth Century to 1950's*. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy. Department of Sociology. University of Essex 1994.

24. Sandra Hagman, *Seven Queer Brothers. Narratives of Forbidden Male Same-Sex Desires from Modernizing Finland 1894–1971*. Thesis submitted for assessment with a view to obtaining the degree of Doctor of History and Civilization of the European University Institute 2014.

25. Riikka Taavetti, *Queer Politics of Memory. Undisciplined Sexualities as Glimpses and Fragments in Finnish and Estonian Pasts*. Helsingin yliopisto 2018.

26. 2000-luvulla Suomessa ilmestyneistä romaaneista ainakin seuraavat kyseenalaistavat menneisyyden yksinomaista heteroseksuaalisuutta: Tommi Kinnunen, *Lopotti*. WSOY 2016; Leena Parkkinen, *Säädyllynen ainesosa*. Teos 2016; Tommi Kinnunen, *Neljäntienristeys*. WSOY 2014; Elias Koskimies, *Ihmepoika*. Gummerus 2014; Paula Havaste, *Kaksi Rakkautta*. Gummerus 2010; Sami Hilvo, *Viinakortti*. Tammi 2010; Helena Sinervo, *Runoilijan talossa*. Tammi 2004; Pirkko Saisio, *Punainen erokirja*. WSOY 2003.

27. Riikka Taavetti, Suvaitsevaisuuden soturi. Tom of Finlandin ilo ja häpeä satavuotiaassa Suomessa. *Ennen ja nyt* 2 (2018).

Olemattoman historian tutkimuksen ohella toinen vaihtoehtoinen selitys puuttuville julkaisuille olisi se, että queerin seksuaalisuuden historiaa koskevaa tutkimusta on tehty, mutta näitä tekstejä ei ole tarjottu *Historialliseen Aikakauskirjaan*. Osin juuri näin on ollutkin, sillä jo 1990-luvulla queer-historian alaan kuuluvia tekstejä on julkaistu esimerkiksi *Naistutkimus-Kvinnoforskning*-lehdessä (nyk. *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*), ja myöhemmin ulkomaista lukijakuntaa tavoitellen monikielisissä tai kansainvälisissä julkaisuissa ja niiden teemanumeroissa, kuten *SQS-* tai *Journal of Homosexuality*-lehdessä, tai muissa kansainvälisissä vertaisarvioituissa jurnaaleissa. Samoin artikkeleita on julkaistu erilaisissa kokoomateoksissa – tosin niissäkin kirjoittajat ovat usein olleet muita kuin historioitsijoita. Jälkimmäisten osalta kysymys täytyisi muotoilla uudelleen: mikä on saanut historioitsijat uskomaan, että *Historiallinen Aikakauskirja* ei ole otollisin foorumi heidän käymälleen tieteellisille keskusteluille?

Puuttuvia julkaisuja selittänee ennen kaikkea se, että harvalukuisat kirjoittajat eivät tunnista *Historiallista Aikakauskirjaa* seksuaalisuuden, tai varsinkaan queerin seksuaalisuuden käsittelyn areenaksi. Pitääkö siis jälkiviisaasti todeta, että lehden toimituskunnan olisi pitänyt tutkimuksen moniarvoisuuden nimissä erityisesti kutsua ja kannustaa kirjoittajia julkaisemaan lehdessään artikkeleja myös näistä marginalisoiduista teemoista?

En usko, että sen paremmin suomalaisella historian tutkimuksella kuin *Historiallisella Aikakauskirjallakaan* on varaa sivuuttaa (homo)seksuaalisuuden tutkimuksen tai queer-tutkimuksen merkitystä oppialalle samaan tapaan kuin ne sinnikkäästi torjuivat vuosikymmeniä sukupuolentutkimuksen antia. Tilanteen korjaaminen edellyttää toimenpiteitä koko tutkimuskentältä.

Seksuaalisuuden historiasta kiinnostuneet opiskelijat tarvitsevat tukea, kannustusta ja mentorointia opinnoissaan ja jo väitelleet tutkijat uralleen jatkorahoitusta. Historiantutkimus itsessään hyötyisi tieteidenvälisestä yhteistyöstä kaikkiin niihin suuntiin, jossa queer-tutkimusta on tehty jo viimeiset kolmekymmentä vuotta. Paneutumisen sukupuolentutkimuksen lisäksi esimerkiksi taidehistorialliseen ja kirjallisuudenhistorialliseen tutkimukseen²⁸ voi antaa tutkijoille niin inspiraatiota kuin tarpeellista rohkeutta ja keinoja uusien tulkintojen tekemiseen.

Historiaoppiaineen oman tulevaisuuden lisäksi seksuaalisuuksia koskevan tutkimuksen puute on ongelma erityisesti vähemmistöjen omalle historiakäsityksen rakentumiselle.²⁹ Kiristyvien vastakkainasettelujen aikaan moninaisten sukupuolten ja seksuaalisuuksien kanssa elävät ihmiset tarvitsevat tulevaisuuteen orientoitumiseen tukea oman historiansa tuntemisesta siinä missä kaikki muutkin, elleivät jopa kipeämmin. Se, miten innokkaasti monet muistiorganisaatiot ympäri maata ovat lähteneet mukaan marraskuussa vietettävän sateenkaarihistoriakuukauden viettoon osoittaa, että arkistot ja museot ovat jo ymmärtäneet asian tärkeyden.³⁰ Nyt muistiorganisaatiot valmistautuvat viettämään homoseksuaalisten tekojen dekriminisoinnin 50-vuotismerkkipäivää vuonna 2021, ja Setan perustamisen 50. juhlavuotta 2024. Jotta ne voisivat toteuttaa näiltä osin omaa tehtäväänsä, he tarvitsevat siihen myös osaavien historioitsijoiden panosta.

YTT, dosentti **Tuula Juvonen** työskentelee sukupuolentutkimuksen yliopistonlehtorina Tampereen yliopistossa. **Sähköposti:** tuula.juvonen@tuni.fi.

28. Ks. alaviitteitä artikkelista Tuula Juvonen, Historiantutkimusta toisin katsoen. *Historiallinen Aikakauskirja* 1 (2021), 66–76.

29. Vrt. Jean Lukkarisen puheenvuoro sukupuolivähemmistöjen osalta tässä numerossa.

30. Sateenkaarihistoriakuukausi, ks. <https://sateenkaarihistoria.fi/sateenkaarihistoriakuukausi/> (14.2.2021); <https://www.facebook.com/sateenkaarihistoriakuukausi/> (14.2.2021); Pia Laskar, *Den outställda sexualiteten. Liten praktika för museers förändringsarbete*. FoU Rapport nr 18. Statens historiska museer 2019.